

Södra Sandby kyrkas statyer

Medeltidsstatyerna är tillbaka!

Efter att varit borta från Södra Sandby kyrka i nära 500 år, är våra trästatyer tillbaka. Maria med Jesusbarnet och två biskopar ingick tidigare i ett större altarskåp från 1400-talet. Skåpet plockades bort i samband med reformationen 1536 och alla de andra statyerna är nu försvunna. Altarskåpet ansågs omodernt och alltför katolskt präglad. Trots den nya protestantiska tron förblev Mariafromheten stark på många håll och kanske smusslade prästen eller någon annan undan Maria, och biskoparna som satt fast i samma bräda följde med av bara farten. Kanske är det därför just de här tre klarade sig längs okända vägar på Lunds universitet och sedan har funnits magasinerade på Historiska muséet i Lund de senaste hundra åren. Som princip återlämnar inte muséet kyrkliga föremål om det inte föreligger särskilda skäl.

1937 gjorde kyrkorådet ett försök att få tillbaka dem från muséet, men fick avslag. Efter en utdragen process på fem år lyckades man bättre vid andra försöket och sedan 2013 är de åter i kyrkan.

Statyerna är placerade på norra korväggen ovanför dopfunten. Det är en särskilt lämplig placering rent kyrkohistoriskt, eftersom norra sidan alltid har förknippats med Maria.

De är i gott skick och med få skador. De är ca 80 cm höga och tillverkade i ek, möjligen i Holland. Maria är krönt och klädd i blått och rött, himlens och martyriets färger. Hon håller sitt vänstra ben lite bestämt framskjutet. Håret är midjelångt och räfflat i horisontella vågor. Kronan har ett pärlbesatt band längs nederkanten. Hennes livklädnad är hårt åtknuten med skärp i midjan och manteln bildar solfjäderformade utbredda veck mot fotplattan. Jesus med sina runda kinder håller ett fast grepp om Marias slöja.

Biskoparna med höga mössor (mitror) och stora vilda lockar är okända. Den ene bär dock en kyrkomodell och kan därför möjligen vara den biskop i Lund som invigde Södra Sandby kyrka på 1100-talet, förslagsvis biskop Eskil. Han är iklädd en dalmatika med bred frans, alba och korkåpa med fyrpassformat spänne. Den andra biskopen bär mässhake och alba. Biskoparna har fåror i ansiktena och utstrålar därmed något djupt mänskligt. De utgör inga fläckfria perfekta skönhetsideal, utan är som du och jag. De ger sken av att ha sett mycket, varit med om mycket och fått sina törnar här i livet. Precis så som det nu är att vara människa bland människor.

Statyerna är numera inte längre museiföremål som ska betraktas i en monter, utan kyrkoinventarier och en del av Södra Sandby kyrkorum. Precis som de var tänkta på 1400-talet. Och samtidigt utgör de en länk tillbaka till sandbybornas rötter.

Maria och helgonen har sin plats som goda förebilder, också i Svenska kyrkan, och idag har vi dem åter här i Södra Sandby, rakt framför ansiktet på oss.

Kyrkoherde Niclas Loive

Svenska kyrkan
SÖDRA SANDBY FÖRSAMLING